

*Аліна Стецюра*  
*Наук. керівник – д. філол. н., проф. Павликівська Н. М.*

## ПОЕТОНІМИ МАЛОЇ ПРОЗИ ДАРИ КОРНІЙ

Важливе місце у вивченні мови художнього твору посідає дослідження власних назв у ньому. Використання лише певного ряду поетонімів є специфічною рисою окремих письменників і формує їх ідіостиль.

Вивченням поетичних (в окремих наукових працях літературно-художніх онімів) займається окрема галузь ономастики, яка носить назву літературна ономастика.

Вагомий внесок у розвиток цієї галузі лінгвістики зробили Л. Белей, В. Калінкін, О. Карпенко, Г. Лукаш, Т. Немировська та інші.

Науковці надають перевагу дослідженням поетонімів у творчості письменників ХІХ – ХХ ст. (Леся Українка, Іван Франко, М. Коцюбинський, М. Стельмах, Ліна Костенко, В. Шевчук). Тоді як твори сучасних українських письменників обділені увагою ономастів. Знаходимо лише поодинокі розвідки про поетоніми у творах М. Матіос, В. Лиса. Ґрунтовним дослідженням присвяченим цьому питанню є дисертація М. Доценко «Поетоніміка модерністської та постмодерністської прози» [Доценко 2018].

Зауважимо, що наукових розвідок, які стосуються особливостей поетонімів у малій прозі Дари Корній недостатньо. Це й зумовило актуальність нашого дослідження.

Мета статті – проаналізувати літературні оніми малої прози Дари Корній.

Зосередимо увагу на одному виді поетонімів – антропоетонімах. Це найбільш частотний вид літературно-художніх онімів у малій прозі Дари Корній.

Антропоетоніми – це слова, які використовуються у художньому творі на позначення власних назв людей. Вони як і антропоніми поділяються на 5 великих груп:

а) особове ім'я – «вид антропоніма, що надається людині при народженні, або в рідкісних випадках його обирає для себе доросла людина, коли змінює своє ім'я» [Кравченко 2014: 21];

б) ім'я по батькові – «іменування чоловіка або жінки, утворене від офіційного батькового імені за допомогою патронімного суфікса» [Кравченко 2014: 57];

в) прізвище – «це додаване до власного імені й назви по батькові спадкове незмінне офіційне родинне найменування, яке передається від батька, рідше від матері, від чоловіка до дружини й навпаки» [Кравченко 2014: 70];

г) прізвисько – «додаткове неофіційне ім'я, дане людині соціумом відповідно до її характерної риси, певної життєвої ситуації, за будь-якою аналогією, за походженням та іншими мотивами» [Кравченко 2014: 168];

д) псевдонім – «різновид антропоніма, прибране (вигадане) особове іменування, яке використовують представники окремих груп суспільства поряд із своїми справжнім іменем та прізвищем або замість них з метою конспірації та через інші причини особистісного, політичного, юридичного характеру» [Павликівська 2011: 274].

У малій прозі Дари Корній найбільш численними є особові імена. У чотирьох досліджуваних оповіданнях «Білі троянди» (Дара Корній, с. 46–65), «Молитва» (Дара Корній, с. 66–80), «Муза плакала» (Дара Корній, с. 22–30), «Поруч з тобою» (Дара Корній, с. 7–22) зафіксовано 52 імені із різними фонетичними та морфемними варіантами, 6 імен по батькові, 5 прізвищ.

За гендерною належністю всі особові імена поділяємо на чоловічі та жіночі, яких у творах утричі більше, що може свідчити про вподобання письменниці, а також вказувати на особливість тематики художніх творів.

За походженням імена поділяємо на українські або ті, що давно адаптувались до української мовної системи: *Мотря* (Дара Корній, с. 65), *Василина* (Дара Корній, с. 62), *Ірина* (Дара Корній, с. 62), *Марічка* (Дара Корній, с. 62), *Оленка* (Дара Корній, с. 66), *Орися* (Дара Корній, с. 74) та іншомовного походження: *Констанція* (Дара Корній, с. 26) – із латинської «стійка», «постійна» [Трійняк 2005: 180]; *Голіаф* (Дара Корній, с. 30) – єврейського походження «велетень» [Трійняк 2005: 91]; *Вальдемар* (Дара Корній, с. 15) – германського походження «відомий володар»; *Алевтина* (Дара Корній, с. 15) – із грецької «яка намащує пахощами» [Трійняк 2005: 26]; *Валентіно* (Дара Корній, с. 67) – італійський варіант імені

*Валентин*. Зазвичай письменниця використовує імена іншомовного походження для підкреслення соціального статусу героїв – це впливові, багаті особи.

Фонетичні та морфемні варіанти одного й того ж імені авторка використовує для зображення віку особи або її місця у суспільстві.

Зазвичай для опису письменниця використовує офіційні імена: *Марина* (Дара Корній, с. 7), *Василь* (Дара Корній, с. 7), *Ніна* (Дара Корній, с. 9) тощо. Імена із зменшено-пестливими суфіксами використовуються у трьох випадках:

1) для підлітків та дітей: *Катруся*: «*Отож Катруся отримала в нагороду велику купу кузенів*» (Дара Корній, с. 9), *Сергійко*: «*Мамо, Матусю, а наш поїзд скоро? П'ятнадцять хвилин чекати, Сергійку*» (Дара Корній, с. 22);

2) для осіб, які мають інфантильний дитячий характер, про який дізнаємось із контексту: *Оленка*: «*Оленко, ти ще тут? <...> Ще напрацюєшся, дівчино*» (Дара Корній, с. 72), *Оленочка* (Дара Корній, с. 72), *Лізка* (Дара Корній, с. 72);

3) для родичів або коханих, стосунки яких описані у творі: так ім'я коханого *Василя* має такі варіанти: *Василько*, *Василечко*, *Васько*: «*Й Олена на весіллі впізнає в нареченому свого Василька-Василечка-Васька*» (Дара Корній, с. 11); ім'я сестри *Катерини*: *Катруся*, *Катя*: «*Катю забираю до себе*» (Дара Корній, с. 9).

Зрідка імена з такими суфіксами використовуються для того, щоб принизити героя, тому що він має поганий характер: *Валько* (Дара Корній, с. 67) замість *Валентин* або, як просив сам герой *Валентіно*: «*Вітчим Валентіно, так він вимагав, щоб його називали, не банальним Валіком чи Вальком*» (Дара Корній, с. 67).

Згрубілий суфікс *-ськ-* Дара Корній використовує для утворення варіанта імені *Василина*, що наближує його до чоловічого побутового варіанта для того, щоб підкреслити її низький соціальний статус – особи без житла. Так успішна вчителька *Василина* стає *Ваською* (Дара Корній, с. 59).

Особливої уваги заслуговують імені історичних осіб. Для відтворення історичних подій та історії певних місць у Львові Дара Корній вживає такі імена галицьких князів / королів та княгині: *князь Лев* (Дара Корній, с. 26), *король Данило* (Дара Корній, с. 76), *княгиня Констанція* (Дара Корній, с. 26).

Друга група антропонімів представлена меншою кількістю зразків (6). Імена по батькові рідко трапляються в художніх творах. Дара Корній використовує їх у поєднанні із офіційним ім'ям для підкреслення соціального статусу героїв. Усі імена по батькові можемо поділити на 3 групи за професією людей, які їх мають, зазвичай це особи, які належать до інтелігенції:

1) вчителі: *Раїса Володимирівна*: «Я вчителька молодших класів. Звати мене Раїса Володимирівна» (Дара Корній, с. 18), *Василина Сергіївна*: «...вона вже не просто студентка Василина Максименко, а молодий перспективний педагог Василина Сергіївна» (Дара Корній, с. 62), *Ірина Ігорівна*: «Бо їхня учителька Ірина Ігорівна у декретній відпустці» (Дара Корній, с. 62);

2) лікарі: *Владлен Омелянович*: «Лізочка відразу ж викликала чергового лікаря Владлена Омеляновича» (Дара Корній, с. 75), *Іван Васильович*: «Тут працює завідувачем її дядько – Іван Васильович» (Дара Корній, с. 70);

3) бізнесмени: *Вальдемар Георгійович*: «...його ділового партнера Вальдемара Георгійовича» (Дара Корній, с. 15).

Таким чином письменниця акцентує увагу на впливовості цих людей, на тому, що вони вимагають поваги у зв'язку із своєю професією.

Прізвища у малій прозі Дари Корній представлені 5 зразками. У трьох випадках це прізвища відомих людей без згадування особових імен. Дара Корній вводить їх у свої твори для того, щоб підкреслити важливість слів того чи того персонажа (випадок із цитуванням відомого американського кардіолога і філософа *Лауна*) (Дара Корній, с. 75), зацентувати увагу на особливостях характеру героїв (порівняння одного із другорядних персонажів свого співу і вокальних даних *Карузо*) (Дара Корній, с. 67) та формування загального уявлення про головну героїню (улюблений композитор *Шопен*) (Дара Корній, с. 23).

Прізвища, яке Дара Корній обирає для героїв в оповіданнях – типові українські антропоніми. В одному творі прізвище *Сидорченко* (Дара Корній, с. 11) використовується для уточнення і виокремлює героя у ряді тих, які мають те саме ім'я.

Можемо припустити, що це прізвище утворилося від оніма Сидір за допомогою суфіксів *-к-*, який під впливом I палаталізації змінився на фонетичний варіант *-ч-*, та *-енк-о*, який «є

найпоширенішим формантом сучасних українських прізвищ» [Кравченко 2014: 123].

В іншому випадку антропонім *Максименко* (Дара Корній, с. 62) слугує не лише для виокремлення особи, а й для підкреслення її статусу студентки. Утворене прізвище як і попереднє за допомогою додавання суфікса *-енк-о* до пропріатива Максим.

Отже, антропонімія малої прози Дари Корній представлена різними класами онімів, зокрема особовими іменами, іменами по батькові та прізвищами. Найчисельнішими є особові імена. Це пояснюється тим, що автор бажає дати кожному персонажеві ім'я, яке часто й характеризує героя. Фонетичні та морфемні різновиди цього виду антропоніма допомагають розкрити образ до кінця. Функціонування в художніх творах двох інших груп антропонімів пов'язане з бажанням письменниці зацентувати увагу на соціальному статусі персонажів чи з намаганням авторки виділити їх серед інших героїв.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Доценко М. Поетоніміка модерністської та постмодерністської прози : дис. ... кандидата філол. наук:10.02.01 / Донецьк. нац. ун-т ім. В. Стуса. Вінниця, 2018. 199 с.
2. Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка : навч. посіб. Київ : Знання, 2014. 239 с.
3. Павликівська Н. Система і структура псевдонімів ОУН та УПА. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови.* Вип. 7. 2011. С. 274–279.
4. Трійняк І. Словник українських імен. Київ : Довіра, 2005. 488 с.

#### ДЖЕРЕЛА

1. Дара Корній Білі троянди. Молитва. Муза плакала. Поруч з тобою. *Поруч з тобою.* Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля». С. 7–80.